

פרשת שופטים

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

התורה - תורת חיים היא, והשבוע נחשף לנקודת המבט של התורה על 'משפטי החיים' וסדריהם • פרשת שופטים (ושופטים) דנה בהלכות הסנהדרין, המלך, הצבא והמלחמה

בסוף הפרשה הקודמת קראנו על המצוות הנוגעות לכל אחד ואחד באופן פרטי, כמצוות העליה לרגל, מעשרות ועוד. לעומת זאת בתחילת פרשתינו מוזכרות המצוות שנועדו לעצב את אופיו וסדריו הכלליים של העם. בראש וראשונה נקבע אופיה של מערכת המשפט המתבססת על חוקי ההלכה היהודית.

החשיבות הרבה במינוי הדיינים מתבטאת בכך שעל ידה זוכה עם ישראל לחיות בארצו שנאמר "צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ". אי ציות להוראה זו עלול לגרום להגליית עם ישראל מארצו וחורבן הארץ, אך מאידך, זו גם הדרך לחזור אליה, כנאמר: "ציון במשפט תפדה...". השופטים מזהירים לא להטות את הדין ולא לקבל מאף אחד שוחד, "כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים".

הסנהדרין

הסמכות העליונה של מערכת המשפט היהודי הוא בית הדין הגדול - ה"סנהדרין", המורכב מ-71 דיינים ומשכנו היה בלשכת הגזית שבסמוך לבית-המקדש. במקרה שלא נפלה ההכרעה בבית-הדין המקומי היו עולים בעלי הדין לירושלים כדי לקבל את הכרעת הסנהדרין הגדולה. מי שעבר על פסק דין זה נקרא "זקן ממרא" ועונשו מיתה. ככלל, לגבי כל דיניהם והוראותיהם של חכמי ודייני ישראל קיים הציווי: "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל".

המלך

בראש הפירמידה נמצא המלך. מינויו הוא אחת מהמצוות הקשורות עם הכניסה לארץ: "כי תבואו אל הארץ... וירשתה וישבת בה... שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלוקיך בו, מקרב אחיך... לא תוכל לתת עליך איש נוכרי" (גוי).

התורה הגבילה את המלך במספר תחומים:

"לא ירבה לו סוסים" - המלך יכול לגדל סוסים רק לצורך מרכבתו ופרשיו אך לא לשם הפגנת כבוד וכד'. הסיבה לכך נעוצה בעובדה שאת הסוסים היו מביאים בדרך כלל ממצרים ולכן חששו שהמלך ישלח אנשים מבני-ישראל על מנת שיגדלו שם סוסים ובכך יעברו על ציווי ה' "לא תוסיפון לשוב בדרך הזאת (למצרים) עוד". "לא ירבה לו נשים" - טבען של נשים הן מפתות בדברים את בעליהן לעשות מעשים שאינם ראויים להם, לפיכך הוגבל מספר הנשים שהמלך יוכל לשאת. "וכסף וזהב לא ירבה לו מאוד" - רק כדי כלכלת צבאו ועבדיו. על המלך להיות מסור כל כולו אל העם ולכן אין מקום עפ"י דת ישראל למלך שמגמתו למלא את אוצרות המלוכה, לטפח את כבודו ולמלא את תאוות ליבו.

כמו כן מצוה על המלך לכתוב לעצמו ספר תורה מיוחד - "משנה תורה", נוסף על ספר התורה שכל אחד מישראל מחוייב לכתוב. ספר זה מלווה את המלך במשך כל שעות היום והלילה אפילו בעת הארוחה. מטרתו - "למען ילמד (המלך) ליראה את ה' אלוקיו... לבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל..."

פרשת שופטים

חוקי צבא ומלחמה

מלחמות היהודים נחלקו לשני סוגים :

מלחמת מצוה

כדוגמת המלחמות בשבעת עמי כנען לצורך כיבוש הארץ ובעמלק שלקראתם הוכרז גיוס כללי.

מלחמת רשות

שמטרתה להרחיב את גבולות הארץ ולהטיל אימה על הגויים. היציאה למלחמה זו כפופה לאישור הסנהדרין.

בפרשת השבוע אנו קוראים על סדרי היציאה למלחמת הרשות. בתחילה השמיע הכהן דברי עידוד באוזני העם: "אל ירך לבבכם, אל תיראו... כי ה' אלוקיכם ההולך עמכם, להלחם לכם עם אויבכם להושיע אתכם". אחר כך הופיעו שוטרי הצבא וניפו את שורות הלוחמים: מי שבנה בית ועדיין לא חנך אותו, מי שנטע כרם ולא הספיק להנות מפריו, העומד להנשא וטרם נכנס לחופה, כל אלו שעדיין לא השיגו את מטרתם, אינם יוצאים לקרב מחשש "פן ימות במלחמה". מלבדם, כל "האיש הירא ורך הלבב - ילך וישב לביתו" כדי ש"לא ימס את לבב אחיו כלבבו", אדם כזה עלול להוריד את רוח הלחימה ולמשפיע על מוראל חבריו.

גם בעת המלחמה הציבה התורה מספר כללים משמעתיים :

הדבר הראשון שיש לעשות עוד בטרם מלחמה "וקראת אליה לשלום", יש לוותר על גורם ההפתעה ובמקום זאת להציע דרך לשלום. אך אם האויב אינו מוכן לכך כי אז ("ועשתה אותה עיר) עמך מלחמה וצרת עליה, ונתנה ה' אלוקיך בידך..." בשעת המצור, שלעיתים נמשך ימים רבים, אוסרת התורה להשחית את עצי הפרי שסביבות העיר. תפקיד העץ להחיות את האדם לכן אל לנו להשתמש בו למטרה הפוכה (כדי להגביר את המצור על העיר).

רצח האלמוני

בסיום הפרשה אנו מוצאים דוגמא נפלאה לחשיבות ערך חיי אדם: "כי ימצא חלל... נופל בשדה, לא נודע מי היכהו. לאחר שהרוצח נעלם ולפני שמתחילים להתעסק בקבורת ההרוג מגיעים למקום זקני הסנהדרין, ממקום מושבם בירושלים, וקובעים בעזרת מדידות מדויקות את העיר הקרובה ביותר למקום הרצח. זקני אותה עיר מביאים מן הרפת עגלה ועורפים את ראשה. מעשה עריפת העגלה הצעירה בא לכפר ולהגביר את הזעזוע מהריגת אותו אדם בטרם עת. זקני העיר רוחצים את ידיהם מעל העגלה הערופה ואומרים "ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו, אומנם אף אחד לא מעלה על דעתו שיד הזקנים היתה בדבר אך היות שחובת אנשי העיר לדאוג ליושבים והמתארחים בה לאכילה שתיה ולוויה (ללוותו אל מחוץ לעיר) לכן מצהירים נציגי העם, הזקנים, שלא ראו את הנרצח.

מקור: maale-adumim.com

פרשת שופטים